

MALIDEN TOJONNENW KA KENE

Mali goferenaman y'a wajibiya a yere kan, san o san, desanburukalo tile 10 don, ka njogonlajere ke jamana kono, dije fan tan ni naani ka seereya kono, walasa mog'o tojonnennw ka se ka na u ka tojonnliw nefo, sariya aniforababaara siratigew la.

O de koso, sariyakow minisiri, shekine Deteba Kamisoko ko ni hadamadenw te se k'u haminankow n'u ka tojonnliw nefo, jamana faamaw ye, belebele b'o jamana ka demokarasi je.

O tuma na, mog'o o mog'o, i kera togoda la, walima duguba kono, n'e de b'a don ko sariya walima goferenaman ka baarada y'i tojonn, k'i ka tijne ke nkalon ye, e yamaruyalen don nin don, k'i hamiw fo kene in kan.

Jamana minisiri bee lajelen be soro kene kan, an'u ka nemogoba. Otemennen ko, jamana lamini ni farajela sariyatigelaw n'u ka kunnafonidilaw dow be njogon kuben kenenin kan.

Nin ko te ko dennin ye, k'a sababu ke Mali de folola ka ko in sigi sen kan, wa ni Mali te, a te dije fan si. Don kelen in be ben dije seleke naani ka tonba, «ONU» ka don kerenerenneren ma, min dabora sariya nefoli kama, walasa hadamadenw ka kan ni min ye, sariyako la, o be se ka sabati cogo min na.

Jinan njogonlajere tun y'a siye filanan ye. Lere tan ni saba de kera korofow la, k'a damine sogomada newere la, ka t'a bila su dizere la.

Sariya jekulu min sigira sen kan, o nemogo tun ye burukinaka ye, min togo ye ko Halidu wedarawogo. U mog'o tan ni kelen tun don; u bee lajelen ye sariya donbaga janaw ye minnu donnen don Mali la, ani jamana lamini na, ani farajela. Sariya jekulu in ka baara ye mog'o tojonnennw ni goferenaman

lamenni ye, ka soro ka jotigi jo, ka jalakitigi jalaki.

Mogow ni jamakulu tojonnennw minnu nana u hamiw fo kene in kan, olu tun be taa binaani hak'e la. U kassumaw bolila denw ni musow labilali n'e tojonnni kan ; ani dugukolo kow ; ani d'akow ; ani baaran tanya ; ani faso ka lalakitisebenw ni arajo ni tilewison tigeli pariti tow la ; ani fen caman were, i n'a fo hijikow, ka fara mogow kumaniali kan fenw na, sariya be fen minnu daga u ye.

Baarawbannen ko, sariyajekulu in ye kuma minnu soro fo k'u hakili to sariya bolicogo

numan na, sanko musow ni denw fan fe ; ani kasokow. Ko musow ni cew man kan cogo si la ka dorogo njogonna kasow kono.

Ko goferenaman ka feerew tige walasa sariya be se ka wuli ka bo yen, min be hadamadenw fagali daga faamaw ye. U y'a jira fana ko faso kunnafonisebenw ni arajo ni telewison man kan ka tige pariti tow la, k'u dama ka kan bee la. Walasa nin kuma ninnu be se ka sabati, k'u waleya, ko goferenaman ka mog'o tojonne dow ka kow n'enaboli lateliya.

Badama DUKURE

Kunnafonilaw ni dugumakalanko yiriwali

K'a damine san 1995, desanburukalo tile 11 na, ka t'a bil'a tile 14 na, lajeba do kera Bamako teriya dunanjigin lotoliba kono, mintun'nesinnen don dugumakalanko ni kungokoncogow ka kunafoni

cariminennw, in'afo: arajow ni fasokanw kunnafonisebenw nemogow ka bolodijogonma baara ma, dosenkura donni hukumu kono dugumakalanko koro.

A kolosira ko kalanc'ka jaasi ka t'a fe dije kono, nka kerenerenrennya la tegefa be Afiriki jamana ta kan.

Walasa ka dansigi kalan seginko la, dije jamana horonyalenw ka tonba «ONU» bolofara min nesinnen don

kalanko ni dongo ni seko yiriwali ma dije kono, n'o ye «UNESCO» ye, o y'a bololo moco nobo Afiriki tilebin jamana 5 (duuru) nefe : Burukinafaso, Benen, Lagine, Nizeri ni Mali, k'olu ke misaliw ye dugumakalanko yiriwali sifileli la denmisennw ni balikuw ka kalan ka netaa kadara kono.

Baarabolo in y'a ka kewalew damine

(a to be ne 2)

Kunnafonilaw ni
dugumakalanko yiriwali
(b)

kabini san 1993, jamana kofolen ninnu kono. Barow kera, kumalasigw kera, seko ni dønko yorø yaalala, tiyatiriw bora kalan kan, sanko npogotigininw joyoro nafa kalanko la, bawo denw ladamuni ye musow de ka ko ye. Hadamaden sebekela fara fugari kan, muso de be nin bee ladon, k'u ladamu. San 3 baara kelenw de jateminena Bamako, Mali faaba kono, baarabolo in jamana 5 nemogow fe.

A kene tun nemogoya be Mali dugumakalanko ni kunnafonikow ni seko ni dønko minisiri fila bolo, n'o ye Adama Samaseku ni Bakari Koninba Tarawele ye.

Kene in kunkorotalen tun don fana ni «UNESCO» ka ciden yamaruyalenw Wiladimir Gayi ni Kirisitini Peroni ye. «Poroze» in be jamana 5 (duuru) minnu kono, o nemogowy'uka kelenw'nuka ketaw bee fesefese. U ye nogoya nigelya minnu sorø san 2 (fila) in baara la, u y'u nen don olu ni nogon ce. O siratige la, tonsigilaw y'a naniya ko «Poroze» jamana 5 (duuru) goferenamanw bee k'u seko damajira ke, ka dugumakalanko netaa sabati, k'a sinsibere ke kalanko nemogow ni kunnafoniko nemogow bolo moono boli ye nogon nofe, wale nafamaba in tiimeli konumanna. Uy'anini «UNESCO» fe, a ka do fara a ka cesiri kan, walasa a ka baara kana k'a bolo sanjikorowosiye. naniya numan min taar'a fe nin ye dugumakalanko yiriwali la, a k'a jija k'a lawere yorø werew la, jamana 5 ninnu kono, walima jamana werew ka se ka bo olu nun ma.

Basiriki Ture

FARANSIKAW BE K'U KALANBALIYA
KE GUNDOLAKO YE

N'a tun fóra ko kalanbaliya be Mali kono cogo min na, k'a be Faransi jamana yere kono cogo kelen na, an tun te da o kuma la. Nka jinan san 1995 desanburukalo la, a donna ko mogow be Faransi, ce kunda ani muso kunda, minnu ma don lekoli la, wali k'a balikukan ke. I n'a fa be Mali ni farafinna ani dije desebarato jamana tow kono cogo min na, olu Faransi wolodenw be faransikan men, k'a fo, nka a døw te se ka faransikan seben, kuma te k'a kalan.

Faransika minnu be faransikan kalanbaliya dibi la sisan, olu jate minera k'o ke mog 40 ye mog 100 kulu kelen bee kan (40%). O ye kunmasuulikoni maloyakoye farajela, sanko Faransi, min y'an ka jamanaw mara san kem'e fila hake kono. K'a ta tubabutile la foka sefaranfin jamanaw kayereta ma, Faransi ma segen kalan joyoro geleyal la yiriwalikow la, k'a sorø kalanbaliya be Faransi yere. Faraje jamanaw ka yiriwalikow n'uka nafasorokow jekulu min ye «OCDE» ye, o de ye jatemin'e ke kalanbaliw hake kan Faransi ani faraje jamana døw kono.

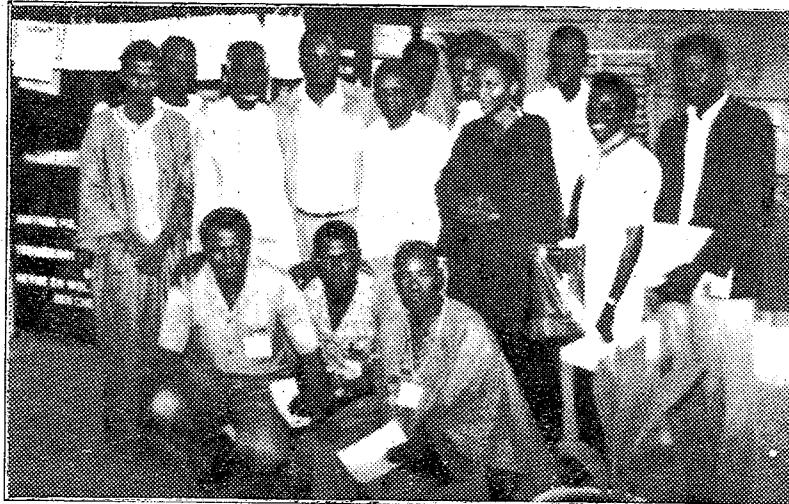
O jatemin'e siratige la, a donna ko Suwedi jamana mog 7,5 ye mog 14,4 ye kem'e kan (7,5%). Peyiba jamana ta ye mog 10,5 ye kem'e kan (10,5%). Alimani ta ye mog 14,4 ye kem'e kan (14,4%). Kanada ta ye mog 16,6 ye kem'e kan (16,6%). Amerikita ye mog 20,7 ye kem'e kan (20,7%). Faransi ta ye 40,1 ye kem'e kan (40,1%). Poloni jamana ta ye mog 42,6 ye kem'e kan (42,6%). «OCED» ka jatemin'e bora mogow kan, minnu wolosi b'a ta san 26 la ka se baliku san 65 ma. Adamine ka ca ni sanduuru. Nk'a jaabi bora san 1995 desanburukalo tile folo la

Mog 5 kalanbali hake caya kojugu Faransi jamana kono, okunmasuuli n'o maloya kera sababu ye, Faransi fangaso n'a kalankow minisiriso k'a ko ke gundolako ye, k'a dogo faransikaw yerew ani jamana tow bee la dije kono. O be faamuya k'a masoro, Faransi togo bolen be cogo min na dønnikow ni yiriwalikow la, a jamana nemogow tejen n'uk'ajamana bilali y'a lagosi kene kan. O yeresutura kama, Faransi y'a senbo «OCDE» ka kalanbaliya jatemin'e bee la. O n'a taa o taa, a ko nedonna. A gundo borotolisababu kera Faransi kunnafoniseben doye, min togo ye «Libération» n'a jatemin'e jaabiw b'o ka san 1995 desanburukalo tile 7 nimoro kono.

Faransi ka nin wale b'a jira ko kalanbaliya ye maloyako ye : kalanbaliya te jamana togoduman ye ; kalanbaliya te here ye jamana ma. Fen mindunt ehere ye jamana ma, jamanadenw n'u nemogow ka kan, ka wuli, ka je, k'o kele cogo bee la, yorø bee la ani waati bee la. O dusu ka kan ka don fasodennuman bee kono, cikeduguw ni dugubaw la, k'a da kan, ni kalanbaliya kera maloyako ye Faransi yere bolo, a be ke mun ye Mali n'a nogonnaw bolo ?

O misali ye mun ye ? N'an ma wuli ka kalanbaliya kele, k'an yere b'a dibi la, Faransi te n'o k'anye, bawo Faransi yere ma bo bolo la folo a ko la. Nin bee temenni k'o, an ka kan k'a don, ka da la, ko mogokalanbali ye kunfin de ye. A te se k'a ka dijetatige fen fosi penabo, kuma te mogo were ta ani sigida ni jamana taw ma. Kuma lasurunya la, mogo kalanbali ye bolokfemogo ni senfemogo de ye.

WOLOKANW KUNNAFONISEBENKO KUNBEN KERA SENEGALI

K'a ta san 1995 desanburukalo tile 5 la, k'a bila a tile 7 na, kunnafonilasela minnu b'u ka kunnafoniseben dilan u ka jamanaw wolokan dōw la, n'u be bo Burukina Faso, Lagine, Mali, Nizeri ani Senegali, olu ye njogon kunben Dakaro u haminankow kan. Kunben in labenna Senegali kunnafoniseben min fe, n'o togo ye «SOFARA», o be bo kalo o kalo wolofokan ani fulakan na. O de y'i jo n'a kunben musakaw bee ye.

A kunben tile saba kono, wale minnu b'a kunnafoniseben ninnu yiriwa da sera olu bee ma. O b'i n'a fo baara bolodacogo n'a kecogo ; kunnafonisebenwjensencogo jamanaw kono an'u gansilicogow walasa k'u lakodōnniya jamanaw kono an'u kokan. Osiratige la kunnafonilasela minnu tun b'a kene kan, olu da ser'u ka kunnafonisebenkow ma nin cogo la :

BURUKINA FASO :

A jirala ko wolokanko dabora Burukina Faso kono kabini san 1970 la. O kera sababu ye ka kunnafoniseben caman boli n'u yiriwali njogoya. Sisan, olu kunnafonisebenw ka ca ni bisaba (30) ye. Nka, olu jensenniko geleya koson, u be soro marabolo 19 dōron de kono, marabolo 30 kan. A min be ka sifile n'o ye «WEKRE» ye, o be bo morekan na.

NIZERI :

Nizeri jamana ka kunnafoniseben folo min dilanna wolokan na, o togo ye «SABON RA'AYI». O boli daminena

san 1965 la Hawusakan na. O temennen ko, san 1972 la, kunnafoniseben tan(10) njogonbora marabolow ni kafow kono. Cikeduguw ka kunnafonisebenko dabora san 1977 la. A jirala ko kunnafoniseben min togo ko

«GANGA», o be bo Hawusakan, Zarimakan ani Faransikan na kabini san 1969 la/ «GANGA» maha meen bobaliya la cogo o cogo, a be bo siye kelen san o san, Sefanburukalo tilie 8 don, n'o ye balikukan togoladon ye diye jamanaw bee kono.

LAGINE :

A jirala ko wolokanw kalanni daminera Lagine lekolisow kono kabini san 1968 la fo ka se san 1984 ma. Nka o n'a taa bee, Laginekaw ma se ka no be kunnafonisebenkolauka kanwna. Sisan, kunnafoniseben do be yen n'o togo ye «BATAAKE». O be bo fulakan ni faransikan na. O hake 200 dōron de be dilan, k'u di mogow ma gansan. Kunnafoniseben were be yen min togo ye «LAAWOL». O yere be bo fulakan ni larabukan ani faransikan na. O ye boli damine san 1989 la. A fana hake ye 200 ye, minnu be di mogow ma gansan.

SENEGALI :

Senegali jamana jininikela minnu ye kunben in laben, olu de ye kunnafoniseben «SOFARA» dilan kabini san 1988 la. O seben be bo wolofokan ni fulakan na. A hake 4 000 de be dilan, a boko bee la.

MALI :

A sabatira ko Mali be nin jamana bee ne kunnafonisebenko la, sanko kunnafoniseben minnu be bo wolokan na, an' olu hake botaw. O siratige la «KIBARU» hake 16 000 be bo

bamanankanna ; «jEKABAARA» hake 11.000 be bo bamanankan na ; «SAHEL» hake 5.000 be bo bamanankanna ; «KABAARU» hake 1 000 be bo fulakan na ; «XIBAARE» hake 1 000 be bo soninkekan na. A jirala ko Mali kunnafonisebenw be bo kalo o kalo. A kelen si boli ma kōtigé. A kunnafonisebenw bee konokow ka ca, ka temen jamana to ninnu bee kunnafonisebenw konokow kan. Siga ma ke Mali ka nesoro la cogo si la. A mogow kelen k'u haminankow jira njogon na, u benna wale caman kan, minnu be se k'u ka kunnafonisebenw yiriwa ka t'a fe. O walew la, baarakela faamuyalenko fora ; fendilannenw gansiliiko fora a kunnafonisebenw kono, an'olu jensenniko n'u feerelikoyoro bee la, jamana kelen-kelen bee kono. Feerelikelaw niyorko fora k'a geleya, bawo mogow te baara sarantan ke. Fen minnu fora k'u geleya kosebe, o ye feereliyorokow ni feerelikelako ye.

A mogow kelen ka njogon faamuya u ka baaraw balanyorow kan, u sorola ka jekulu do sigi sen kan u ka kunnafonisebenw sankorotali kama, a jamanaw bee lajelen togo la. O jekulu min be wele ko «RAPJAN», o mogow sugandira cogo min na, o file :

- Peresidan kera Yero SILA ye ka bo Senegali
  - Peresidan dankan folo kera Nanze SAMAKE ye ka bo Mali la
  - Peresidan dankan filanan kera Noriberi NIKIYEMA ye ka bo Burukina Faso
  - Peresidan dankan sabanan kera Seku DUNBIYA ye ka bo Nizeri
  - Sekeretéri zenerali kera Ibarahimá SARI ye ka bo Senegali
- Nin jekulu mogow ka kan, k'u bolo di njogon ma, ka feere minnu tige walasa jamana bee k'a sago soro, olu fana dantigra, k'u bila bolo caman kan, u bee ye faamuyali ke minnu na.

Nanze SAMAKE
Kibaru ka ciden

DANBEW TIÑENA

N'a fôra ko hadamaden, ni danbe ma fo, fosi ma fo. Nin koroye ko hadamaden bœ sirilen don danbe de la. Danbe ye fœnba ye min joyorô ka bon mogô ka jenamaya kono. Danbe bœ talike jogo kan, a bœ talike yeko kan ; a bœ talike kumacogo ni taamacogo bœ kan.

Ladumunikelaw ko : <<Danbe de ye

hadamadenya ntuloma ye. N'a te mogô min na, o tigi ni baganw bœ ka kan.»>

Nin korofo in bœ boli n ka kolbili de kan sisani denmisénw ka hadamadenya kœcogo la. Bi-bi in na cœmisénw ni npogotigiw ka hadamadenya kera tokaje ye sabu danbe foyi t'u la. N'an ye bidenw laje, an b'a soro k'u mago t'an ka jamana danbe kœrow la. Bidenw finidoncogo man ni ; u taamacogo man ni. U bœ fini minnu don, olu t'u sutura abada ; ni mogô min y'u laadi ; u b'o tigi dögoya. Denfaw ni denbaw dœw desera laadilila ; dœw fana m'a k'u kunko ye.

Nin danbe tijé in ma damine anw ka jamana kono. A bora jamana werew de la ka soro ka s'anw ma yan k'a sababu kœ telewison ye. N'an tora ka telewison laje, an bœ mogô suguya bœ ye ; fini suguya bœ b'u la. An ka denmisénw fana b'olu ladege u ka kewalew la. O mogô ninnu danbe n'an ta te suguya kelen ye. Olu te fini don sutura koson ; nka, u b'a don yere jira de kama.

Nin ladegeli in de kera sabu jugu y'an ka bidenw ma. Bi, npogotigi caman te son taafesiri ma. U b'a fo ko taafesiri waati temenna ; ko taafesiri ye kodonbaliya ye. Bi, npogotigi bœ min fini lankolon ninnu don an k'a duw kono ; u bœ bo ka yaala nbedaw la, k'u yere jira. Ninwale ninnu ye danbe tijé walew de ye. N'an m'an kolbsi, mankutu min tun bœ fo an ka jamana ma, o bëna tunun. An ka jamana mankutu bœ fo yorô camanna. A bœ fo ko Mali yedanbe jamana ye, kodon, yeredon, sabali ani jøgondembe jamana min kono. An ka mogokorobaw y'u jija ka danbe in

kerenkeren fo ka se bi ma. Nka, anw bi denwb'a fe ka jamana in danbe don bogô la. An k'a don ko jamana o jamana ni danbe t'a la o ye bagan jamana ye.

An kana fili an yere ma ; an kana jœbo jamana wœre danbew fe. An k'an wasa don an yere taw la, k'u ladon ; an ka here de b'o la. Danbe tijé ni yeredonbaliya bœ ka kan.

Amidu Kulubali - Balikukalan
Karamogo - Bamako B.P. : 208

jo, min bonya bœ taa metere 10 jøgon na, ani magoñefen werew. Duguyiri waton ko kera sababu numan ye anw ma.

Nb'a nini "C.M.D.T" jœmogow fe fana u nana ni koorsis min ye ninan, a ka ni kosebœ, n'u tun sera k'a meen an bolo dœnin , o tun bœ diy'an ye kosebœ.

Adama Mariko
Sekeretéri
Farakan, Joyila mara la.

POYI

Kibaru kanubagaw, n bœ aw ma, a ye wuli; kibaru b'a wele. Kibaru cœbaw, a ye wuli. Kibaru gadonmuso ñanaw, a ye wuli; kibaru b'aw jigi koro.

Kibaru min ye cikelaw jigi ye. Kibaru min ye baganmaralaw taamajogonye. Kibaru min ye monnikelaw semennafiriye. Kibaru min ye gadonmusow baronogon ye.

Kibaru min ye kalanbaliya dibijugu fara ka bo faso Maliba kun na. Kibaru min ye kunfinya ñoni ka bo doolo ñedurman je jamanadenw kun na. Kibaru min kera yeelen ye jamanadenw ye jamana kono kono donni na.

Kibaru, cikelaw baronogon. Kunnafoniw jensenbagajuman. Hakilinataw ñinibaga juman. Kibaru b'aw wele; a ka na ni hakilinaw ye kibaru ma. A ka cikayorow kunnafoniw ani baganmarayorow kunnafoniw; ani monnikedankanw kunnafoniw; an'a ka marayorow kunnafoniw.

A'ye kibaru lamen; kibaru de bœ koronyanfan kunnafoniw lase tilebin fe. A bœ banin kunnafoniw lase baba fe. An balimaw, a' ye kibaru kalan. A' ye kibaru kunnafoniw lamen. A te fo a jigi ko, abada.

Abubakari Ziyé Sako
Balikukalanden jolen
Mœjanbugu koko
Welesebugu, Kati mara la.

KA BO FARAKAN

Farakan ye zeri dugu ye min be joyila sekiteri la. An Joyila ce ye kilometere 30 ye. An fe Farakan ñinan ye anw ka «A.V» sigili san 6 ye. A sigili ni sisan ce, an ye baaara minnu ke, o dœw file.

An ye an ka ministeriso ke toli ye, ka tila ka basikili san. Ka moto kelen san «A.V» taamaw kama ; ka magasan kelen

JAMANA KA JETAA BŒ DENMISENW BOLO

Ni muso y'a denjugu wolo, a kera fa doni ye ; a kera ba doni ye ; a kera jamana yere doni ye ; bawo ni muso den jœna, i ni mogow bœ je k'a bila sira numan kan.

N'o ma ke den te se k'a kun da do kono, k'a se da do kono. A ka dogo bi, ni musow wulila kœle la, ni cœbakœrœ lankolan ma i ni don a la. N'o ma dabilä, jamana te se ka dilan. Fo mogow ka je ka denw dilan.

Denw dilanni ye mun ye ? Ka denw lakalan, n'o ma ke, jamana te taa jœ. Bawo jamana ka jœtaa bœ denmisénw de bolo.

Mahamadu Kulubali
Kolsenna, yelimane.

SIDATOW LAKODONNA KUCALA

A jirala ko Kucala dugu kono, sida banakisœ bœ mogô minnu joli la, n'u ma lada bana te folo, olu bœ taa mogô 96 la.

O koson, Kucala bœ jate yorow fe Mall la, sidato ka ca yorò minnu na kosebœ.

Dogotorow ka faamuyali la, sidato caya bœ soro dugu soro yirñwali la Kucala dugu kono, an i dugu yere sigicogo, ka d'a kan jamana caman mogow bœ jøgon kunben Kucala.

Nin kunnafoni dira jøgonye do sentem kera sida kan, anibana werew, minnu bœ soro jœneya sira fe

KA BO DIYO BUWATUBUGU

Kibaru jemogoso ye kunna foniseben min ci ne ma, o diyara ne ye kosebe. O la nin sije in na n'be n'ka kibaru bakurubasan seben lakuraya. O ko n'o te san 1992 Awirilikalo la, ne ye kibaru bakuruba san, nka ne y'a soro ko fila doron de ke san kelen kono. Utun ye ne timinangoya. Nka nin sije in na, ne tun be kibaru seben soro kalo o kalo fo an ka cikebuguda la, ka soro ne ma bo n'no na. Kibaru ye fen ye, min nafa ka bon kosebe, hererekennenya la, anw senekelaw bolo.

N'ka bataki in kunfilanan be an ka ninan samiyeko lahelayaw kan. San 1994 samiyeko kono, sanji mumé nalen benna nako 81 ma, min benna milimetere 1.112 ma. ninan san 1995 samiyeko kono, sanji mumé nalen benna nako 69 ma, min benna milimetere 1.086 ma. Nka o n'a taa o taa ninan san 1995 senefenw beé ka ni kosebe ni san 1994 taw ye. Nka ninan samiyeko laban in na, ntumu suguya do bolen don anw fe yan, o dama temennen don kosebe. wosonforow, tigaforow, noyoforow ani tamati forow beé falenba don ntumu na. O ko be mogo siran kosebe, bawo, ntumu ninnu be senefenw tine.

Ka bo Nanporonpela

Ne b'a fe ka nininkali do ke kibaru kanubagaw beé la.

Sosoli do temenna mogo dow ni jogon ce. Ko ni mogo ye suruku joien ye i t'a musoman do ka b'a ceman na.

Yala o kuma ye tine ye wa ?

Ko suruku ni jegé beé ye kelen ye, n'i m'a faga i t'a musoman do ka bo a ceman na.

Nedelila ka letere do bila ka taa nininkali kelen ke ne m'a jaabi soro.

Ne b'a jini kibaru sebenbagaw fe u ka jaabi

Dirisa Tarawele ka bo Nanporonpela Zangaso (kucala)

«KIBARU» ko be mogo caman ye nka a soroli ka gelén

Wele-wele don ka jesin «Kibaru» baarada nemogow ni balikukalandenw beé lajelen ma-

Kibaru ye seben ye min be jamana togo la, n'a be seben bamanankan na. "Kibaru" ye seben ye seben min kera sababuba ye ka fakan don da la an ka Maliba kono yan

Kibaru ye danbesében ye Mali kono yan, min kalan ka kan ka don da la, don o don ; k'a da a nafa n'a koro kan. Ne b'a jini Kibaru baarakelaw fe, hali bi u ka do fara u kacesiri kan; walasa Kibaru kasorodiyia jamana marabolo beé kono.

Tine don Kibaru bakuruba sanni ka ni kosebe. Nka, o t'a bali feere kerékerénenenw ka siri, cogo min na, kibaru be se ka carinjamana kono ; bawo mogo caman ténna se ka taa Bamako Kibaru Kelen-kelen sanni kama

Odekama, ni mogo jenjew ninajamana mara yorow la, ka kibaru feeretaw bila o yorow la, ani ka bakuruba konew to o mogo kelenw bolo fana, o be ke sababu ye ka kibaru kalanbagaw caya. N'i y'a ye ko kibaruko be dan nin ma, a soroligeleya sen b'a la, doonin

N'o te, mogo caman mago b'a la, an be don min na i ko bi. Kibaru baarada nemogow ! aw de ye mogo jekalamene ye minnu y'u jigi semé kibaru kalanni na. O tuma, a' ye jamana kunko misenma n'a kumbaba beé feensé kibaru kono a kalanbagaw ye.

An be don min na i ko bi, demokarasi tile in na, ton camanko hukumu kono, balikukalanden cemanwn'a musomanw, aw minnu be se ka bamanankan kalan ani k'a seben, a ye deme don «Kibaru» ma, «kibaru» b'aw koro fo kunnafoni jenjew dili kama ; ani ka nininkaliw jaabi aw ye ; aw ma minnu faamu ; politikiko, ani kalanko, ka fara jamana sariyakow beé lajelen kan

Ne konidalen don a la k'a fo ko «Kibaru» b'aw lafaamuya ko caman na, ani ka ke sababu yek'aw miirinataw jenseñjamana kono. Otuma, an ka ke kelen ye, ka fakan labato jamana kono. Dannaya b'aw kan sigidaw la bi-bi in na, aw ka kunnafoni ditaw la, hali n'aw te jatela mogo kalannenw fe. O ye ko n'a waati ye. Nka aw kan'aw jigitigé aw yere n'aw ka kunnafoni ditaw la. N'aw jigi koro kunnafoni ditaw la. An bamanankan mennaw beé ka ke kelen ye, ka ben kelen ma, jamana kono, bamanankandondalali kama. Ode ye jamana in taabolo numan

do ye. Ni mogo min y'a file, i b'a ye ko jamana sigida misenw na, kalanbagaw man ca o yorow la, fo balikukalandenw minnu timinan ka di, o kera sababu ye, ka dugumisen caman lafiya bi-bi in na. Hali bi balikukalandenw ! a' ye do fara aw ka cesiri kan ; aw ka to mogow jikoré ni laadiriya ye ; bawo aw ye baara caman jenaboduguw kono sisan, wa dannaya b'aw kan halibi.

Balikukalan kera sababu jumanba ye jamana in kono. Nka halibi cesiri ka kan ka ke walasa k'a lataa ne; bawo, nafa caman b'a la, mogo yere te se k'a beé fo, fonimogo miny'i tulomojo. Lagosibagaw kakumaw n'i ka walew koro, ibena i yere je. Bawo bamanankan kalanni ka teli ka mogow lafaamuya fo k'a ne, wa ko caman be yen, a kera sababu ye k'olu faamuyali nogoya sigida misenw na. Nin seben be minnu jini kerékerénenenya la, olu file : kibaru soroyoro n'a kono kow cayali ; kibaru dondalali ; ka kunnafoni jumanw lase kibaru la ; ka kalan mine ni barika ye ; bamanankan ka se ka yiriwa ; ninnu de jinini don balikukalanden jolenw n'u karamogow beé fe. O tuma, aw ni ce nin seben kalanni na.

Abuduli Kadiri Kulubali
Bamanankan karamogo
Filadugu, kita mara la.

NSONSAN KERA SOW TANA YE COGO DI ?

Nin kera soke do ye. A taato tun don dugu do la ; an'a m u s o . D u g u furance tun ka jan kosebe. Kongo ni jiminno go digir'u la, fok'a damatemé. Ut'a don u be se ka ji soró yoro min na. U segennen taar'u sigi jirisuma koro. Jaa... nsongsannin do b'u kerefe. U hine donna o la. Ko tun be yen. Nsonsannin taara a su koji la, ka boli ka na a jo u jekoro, ka segin, a ko. U y'o ye yoro min na, u wulila ka tugu nsonsannin ko. U taar'a soró ko do be yen, o falen don ji la. Kabini o kera soke ko, ale sibolo o sibolo, "k'o kana nsonsan sogo dun. Sow ka nsonsan tanaya sorola nin cogo de la.

Sheki Madu So
Animateri , Nitinenga, Fana

Balikukalan ka jetaa be se ka sabati cogo di Mali kono ?

Fasokanw kalanni sigira sen kan Mali kono kabini Me kalo tile 25 san 1966; ninan y'a san 29 ye. San 29 in kono baara caman kera sabu fasokan caman sginidenw lakodonna; wa Jate fana be k'ula. Nka, ankadon kobaara to belebele be ko halibi.

Baara to belebele ye kafasokanw kalanni sinsin Jamana fan bee la. O te se ka ke gansan, ni cesiri te. Walasa, nin baara in ka se ka ke ka ne, a ka kan :

- Jamanadenw bee lajelen ka kunnafoni soro fasokanw nafaw n'u joyoro kan, jamana ka jetaa la;
- Balikukalan kalansenw ka laben kerenerennya la walasa u kalanni be se ka nafa lase kalandenw ma;
- Balikukalan karamogow ka kalan ni hakili numan ye walasa u ka se k'u ka baaraw ke ni donko ni seko ye.
- Kalansow ka jo jamana mara yorow bee lajelen na walasa Jamanadenw bee se ka kalan soro lafiya la.
- Balikukalan ciyakedaw k'u bolow di nogon ma walasa u ka se ka ben hakilila kelen kan; walasa u ka se k'u ka baaraw ke sira kelen kan.

- Feere jenama ka jini joona walasa fasokanw be se ka kalan tubabu kalansow kono;

- Gafew caman ka dilan kalanje ni jate kan walasa karamogow ni kalandenw ka se k'u yere deme kalan faamuyali la.

Ne hakili la, ni nin wale ninnu kera, fasokanw be se ka yiriwa fan bee la. Nka, an k'a don ko nin walew ninnu te se ka ke n'an ma wuli k'an jo.

O la, ne b'a fo ko balikukalan yiriwali sirilen be jamanadenw yere de la, sabu n'a tora, nemogow doron bolo, u te fosi ke. Nemogow ma se ka tubabukalanko jenabo, kuma te fasokanw ma. Nemogow mago jenama te fasokanw na sabu halibi jamana kunkow bee be ka jenabo kan were la.

Fasokanw kanu koson, ne b'a jini balikukalan ciyakedaw (DNAFLA, IPN, KIBARU) nemogow fe, u ka lajeba do kereneren min be na boli hakili falen kan an ka kanw ka jetaa sabatili kan. Lajeba in ben'a to balikukalan kanubagaw bee be se k'u hami fo min

b'a to fasokanw be sinsin jamana kono. San o san, jamana nemogow be lajebaw ke tubabukalan ko kan, mun, de la, u t'o nogon ke balikukalanko la ? Ne fe, fasokanw be se ka kalan i na fo tubabukan be kalan cogoya min na an ka kalansow kono. Farafin jamana caman kono, fasokanw, joyoro sinsin na kosebe, wa u be kalan kalansow kono ni barika ye. Ne hakili la, an be waati min na i ko bi, kalan caman be se ka ke an ka kanw na.

- Jatekalan
- Kenesumakalan
- Sumalimaben
- Maben.
- Ladamuni Kalan...

Ni balikukalan ciyakeda nemogow sera ka ni kalansen ninnu ke karamogow kun, a ka c'a la faamuyali be soro fasokanw na sabu kalan faamuyali ka teli fasokanw na ka temen kan werew kan.

Alaka hakili numandi fasokan kanubagaw bee ma. An k'a don ko fasokanw farajogon kan, o be bange wale numan kelen na, min bena fansokanw sankorota.

Amidu Kulubali. Balikukalan karamogo Kenzanbugu - Bamako.

Muso fana (n'a taara a faso la) be se ka sonjuguw soro a tun te minnu ke k'a to furu kono. O tuma na, furusa in kera bone jugu ye ce ni muso bee kelen - kelen ma sabu a y'u bila kow la u tun te son minnu ma. Ni furu bema sa, ce b'a fo muso ma : << E kelen te muso ye. Muso caman be dugu kono minnu ka ni n'e ye>> Muso fana b'a fo ce ma : << E kelen te ce ye ; e nogon caman be dugu kono.>>

Nin kumakan ninnu bema ce ni muso wajibya k'u bila kojugu siran kan. Sabu ce b'a fo k'ale be muso kura furu ; muso fana b'a fo k'ale be ce kura nini. Otuma, denw be ke cogo jumen ? An ka don ko furusa kasaara belebele de be denw kan. Ni furu sara, den minnu be bangebagaw ni nogon ce, o den ninnu caman be geleya suguya bee ye. U te ladamu ka ne sabu fa ni ba de ka kan ka ladamuni baaraw ke nogon fe. Ni denw tora uba bolo, o kelen pewu tena se k'u ladamu kojuman, sabu denfa joyoro lankolon be to ladamuni na. Denfa kelen pewu fana te se ka denw ladamu. Ni denw korobayara, u be segen kosebe sabu u fa n'u ba te nogon kan furu kono. U be to taa ka segin na fa ni ba ni nogon ce. O wale in te taamashiye numan ye. Fa ni ba de be den soro furu kono ; olu de ka kan ka je ka den ladamu. N'olu farala ka sababu ke furusa ye, u denw ka hadamadenya be ke tokaje ye. O tuma, an ka don ko furusa te wale numan ye. Ni furu be hadamadenw kala nogon na ; furusa be ke wale ye min b'u kodon nogon ma. An k'an kolosi furusa la, a kasaara bolofaraw ka ca. A be denw ka hadamadenya nagasi. Denw ka hadamadenya nagasili te here ye jamana ka jetaa ma.

Amidu Kulubali - Balikukalan Karamogo - Bamako

Noonsi ka Kara Tinizi

N'i sera Tinisi n'o ye Tinizi faaba ye, dugu do b'o kerefe n'a be wele ko «Arawedi» kilometere 16 de b'a ni faaba ce, yen kogojida la, noonsi feereli be wari min ladon a minebagaw kun, o ka ca ni baara misennin caman wari sorota ye, i na fo : samarajosi ni wusulanfeere ni garibuya.(a to be ne 7)

Nooensi ceman kelen jenama songo be taa sefawari waa kelen na (1000). Wa musoman songo ka ca n'o ye. Sisan, noonsi mine kelen don Tinizi denmisew ka baara ye. U b'a feere siradaw ani sugufiyew la. A feerebaga d'w yere bee yaala duw ni nogon ce. U b'a su feere cogo min, u b'a jenama fana feere ten.

Jecu jumen de be noonsi la Tinizikaw bolo, fo ka n'a ke, danfen in t'a yere soro u bolo ? A jirala ko moriw be baara caman keni noonsiye. Douwb'a jenama jeni walasa k'u diyan'e muso wali u diyan'e ce jenini n'a ye.

Dowb'a faga, k'a sujalendondugujukor uka sodawla, k'o be ke heresoro sababu y'u fe. Moriba do modenmuso ko ni jinesigiyoro be so minnu kono, n'i ye noonsi jenama bila yen tile 7 ani su 7 kono, a b'o sow jinew gen ani sigifen werew. Furakela d'w b'a mugu bo, k'o be bana caman furake. Tinizi laadala furakela do y'a jira ko n'i ye noonsi kininfekili surank'abo, k'osunonokene la, k'o be jenidi furake; ko n'i y'a nen soro k'o siri muso tinto kan na, a b'o ka tin nogoya kosebe; k'a bije be se ka mogo kisi «fasanjarabi» jankataw ma. A jirala ko sanga be moriw ni laadala furakelaw la kosebe Tinizi jamana kono.

Sifiya

Mali bëna bo cõc la san jumen ?

Mali ye jamana ye min ye jetaa sira ta ninan y'a san 35 ye. Kabini san 1960 ni Mali y'a yere ta, jamana ni kunko juguw de be nogon na : soro kunkow. Soro te bëre ye nka musakaw ka bon. Mali ka sorow te se k'a to a ka se k'a ka kunkow bee lajelen jenabo san kono sabu soro ninibagaw man ca, nka a dunbagaw ka ca.

Ka bo 1960 la ka na bi la, san o san, jamana jemogow be famo sorow n'a musakaw dantige. N'an ye san 35 in fese-fese kosebe, an b'a kolosi k'an ka jamana musakaw ka bon ka temen a ka sorow kan. O tuma na, anw ka jamana be to nin cogoya kelen in na wa ? An k'an miiri.

Jamana ye san 1996 wogowal a miliyari 333 ani miliyari

859 ma; sanna ta musakaw be ben miliyari 380 ani miliyori 325 ma. Jemogow y'a jira u ka jate kono ko desetaw be ben miliyari 54 ma. Nin deseta in te taa maseere numan ye sabu ni jemogow k'u be baara bolodalenw bee ke san 1996 kono, u te se fo n'u ye julu (walima deme) jini jamana werew fe. O julu minnu be jini walasa ka jamana ka sorow to dafa, olu be seben jamanadenw bee togo la; hali n'a kera san 100 ye, u ka kan ka sara a tigiw ye. N'an ye salon ni jinan sorow n'a musakaw sanga nogon ma, an b'a soro ko baaraw kera ni hakilila numan ye sabu do farala sorow kan, wa desetaw fana ma caya kosebe. Nka an k'a don ko walasa an ka jamana be se ka bo nogon la, sorow de ka kan ka caya ka temen musakaw kan. N'o kera soro to min tora, o be mara famo kesu kono. Marata = soro - musaka. An k'an jija k'an ka soro siraw baara ni hakili ye walasa an ka jamana be se ka wele jamana yiriwalenw fe. O te se ka ke fo jamanadenw bee k'u bolow di nogon ma; ka jnanamunjanamu dabila; k'u janiyaw ke kelen ye.

Amidu Kulubali. Balikukan Karamogo
Kenzanbugu - Bamako.

C.F.A.R. CROCYC

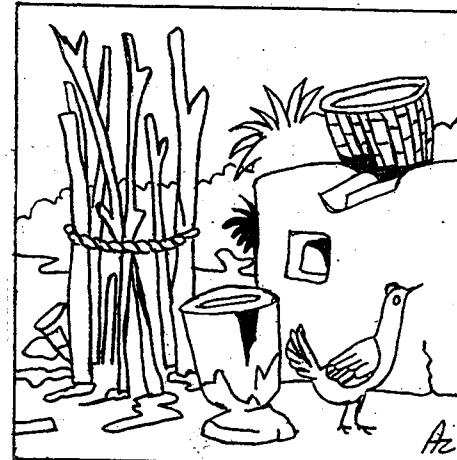
Nafa were te jekafé la jekake ko ; wa mogote ni i kundoni girin jiginbaga ko. Ala ni Alimatu Jalo, Madamu Tarawele sababu, anw fe yan Welesebugu bi, kerékerénneny la musolakaw, k'a damine «Kibaru» la (n'o ye balikukan ye), ka na se saniya ma, nakobaaraw dutigiw ni denmisew ladoncogo numan, ka laban ka musow kundoni girin jigin ni gakulanana nafaw ye, duw ani duguw kono, Alimatu Jalo y'an dege ninnu bee la.

O temennen ko, a ye cesiriba ke musow kablikukan kola. Musofaamuyalenw kelen-kelen be ta duguw kono ka na tile 15 kalan ke, fo ka taa se kalo 1 yere ma. Olu mana segin u ka duguw la, u be kalan in ke tow kun, k'u lafaamuya. O de kelen be koba ye anw bolo Welesebugu yan bi. Welesebugukaw, cew ni musow ani denmisew bee ka foli be Madamu Tarawele ni C.F.A.R. baarakelaw bee ye.

Fasun Idirisa Samake
Balikukan landen jolen
Mocjanbugu, Kati mara la.

TULON

Nin desen fila dilanbaga y'a dab'a kama, ka fili 10 k'u la. A y'olu jini.

10 - jif min be duguma numante.

1 - jirukise. 2 - Sanfe Segi. 3 - Filamente. 4 - Kolon perenda. 5 - Shemuso kaman. 6 - Sinsan jif kelen. 7 - Jisinsunin dibilen. 8 - Kogo jukridja perenda. 9 - Jirifara kolon k'an.

JABBI

An ka dō fara hadamadenya nafa soro siraw kan

Hadamaden kelen-kelen bēe sigilen don ka saya makono. Niye tīne ye; tīne min te wuli abada. Nka, an k'a dōn ko sanni saya ka s'an ma, hadamadenya ka jetaa juru bēe mogo bēe la. Sanni an ka faatu, a jininen don an bēe fe, an ka dō fara hadamadenya jetaa bolow kan. O be ke cogo jumen? Hadamadenya jetaa bolofaraw ka ca. A wajibiyalen don an bēe lajelen kan, an ka baara dōw ke minnu nafa be se anw n'anw denw n'an mōdenw bēe ma. O hukumu kōo,

an be se ka jiriw turu, ka kolonw sen; ka kalansow jo... ka baara caman were ke minnu nafa kabon hadamadenya ka jetaa la. Sabu, hadamadenya te sabati abada ni hadamaden kelen-kelen bēe ma dō ke. Ni mogo min ye jirisun kelen turu, o ye koba ke, barisa jirisun bēna den ke, ka hadamadenw lajhine; a be se ka ke fura fana ye, min be kenya sabati. Ni mogo min fana ye jirisun in bolo dō tige, k'o ke tabali walima sigilan ye, o tigi yere ye

baara human ke. Mogo min bēna denmisenniw kalan sigilan in kan, o tigi ka baara nafa ka bon kosebe ka temen tow ta kan, sabu foyi te kalan bo. Denmisennin minnu kalanna sigilan in kan, olu fana bēna mogo caman were kalan. Ola, kalanbaliya ni kunfinya bēe be tunun.

Ni mogo min fana sera ka kolon sen, i ye fasodennumanya ke sabu kolon in ji nafaw bē se hadamadenw ni baganw ni jiriw bēe ma.

Ni mogo min ye sigida saniya, i ye dō fara hadamadenw ka kenya kan sabu banaw jugu folo de ye saniya ye.

Ni mogo min ye gafe dilan, i ye kunfinya keleli wale ke.

Ni mogo min ye feere soro walasa ka sene, baganmara ani mooni yiriwa, i ye dō fara hadamadenw ka dunkafa kan. Ni mogo min ye kuma human kelen fo min ye tīne lakila ye, i ye hadamadenya bila sira jelen kan.

Ni mogo min ka dōnniya sera k'a to i ye fura kura dilan, i ye dō fara banajuguw keleli kan.

Ni mogo min sera ka kalanso walima ka keneyaso (dogotoroso) jo, i ye hadamadenya kunnawoloko ke. Ninnu ye misaliw ye minnu b'a jira k'an bēe be se ka wale dōw kekerenkerennen ya la, walasa ka hadamadenya ka jetaa yiriwa sanga ni waati bēe. Mogo si man kan ka jon baara human na, hali n'a ma bon kosebe.

N'an ye baara human fen o fen ke, an k'a dōn k'an ye belebele fara hadamadenya nafa soro siraw kan. An k'an cesiri hadamadenya demeni fe su ani tile bēe.

Amidu kulubali - Balikukalan
Karamogo - Bamako : B.P. E 208

"AMAP" kuntigi

Gawusu DARABO

Mali kanw kunnafonisbebenw

baarada kuntigi

Dianze Samake

Kibaru

BP : 24 Téléphone : 22-21-04

Kibaru Bugufiye Bozola

Bamako - Mali

Dilanbagaw ni sebenbagaw kuntigi

Basiriki Ture

Sebenbagaw kuntigi

Baadama Dukure

Labugunyoro : kibaru - gafedilar

baarada

Balan : Haka : 16 000

SENEKELAW SEGENNA KOSEBE

Ne ka kuma folo ye foli ye min jessinendon jamana nemogow ma; k'o sababu ke, mogo o mogo n'i si be se san 60 ma, k'o tigi be furake fuu, i n'a fo an y'a kalan kibaru kōo cogo min na.

Mogo o mogo nana ni nin sababu ye, o tigi ni foli ka kan. Ne kunnasirilen don, an ka jamana be se ka bo nogo la cogo min na. Mun na ? jinan ye an ka yere ta san 35 nan ye ; halibi an ka baaraw ma se ka sabati, an wolokanw na folo. Ne k'o be na ke tuma jumen ?

Ne b'a jini jamana nemogow fe, u k'a laje, halibi k'an fakanw kalannidondalali jenini. An ka d'a la ko walikan kalanni, ne m'a fo a manji, nka an yere ka kanw kalanni nafa b'an kan kosebe. Ne min file nin ye ni n be nin sebenni ke, ne ma kan were kalan ni n be se ka sebenni ke min na, ni bamanankan te. ne yen wasa don ola, sabu newolokan don.

Neb'a fo jamana nemogow ye, cikelaw sekennen don kosebe. Usegennen don sira caman kan. Ne ka misali be ta n fa dugukolo kan n'o ye Kula ye. Anw fe yan, nafasoro siraw ka ca kosebe, nka sira te anw fe yan, mobili be se ka boli min kan.

Namasa be sene anw fe jan, ku be sene ; woson be sene, bananku be sene, hali mangorow, ka fara kooriw kan. An be yoromina sisan, koorisela caman fari fagara san 3 temennen in kōo ; k'a sababu ke cikelaw te tono soro koori la. A musakaw ka ca, wa a kuma fana ka ca.

Ni koorisela min y'a ka san kelen musakaw jateminé ka bila, sanni koori wari sara ce, ib'a dōn ko a nafa dogoyara kosebe, ka temen folo ta kan. An be san 11 bo sisan, sanji ka foori kojuman, o

kerasan 1994 ye.
Oye Ala ka baara
ye, nka an y'a
men dōnnibagaw
la ko ni samiye
sera, ni mogow
ma walejuguw
dabila, sanji be fo
; ni mogow ye
w a l e j u g u w
dabila, Ala be
sanji human d'an ma.

Ne b'a jini hadamadenw fe, an sera sabali ye sa. Bi ma dije da ; bēe b'i ta ke ka taga ka nin dije to yan. Don do la, ne ni cekoroba do barola. Cekoroba ko folo, mogow tun sonna nogen ye. Ni koroke tun ko min ka ke, hall'n'a ma ben dogoninw ma, o tun be ke, wa o te wuli abada, kofekurna t'a la tugun. Koroke tun be dogoke denw mara i n'a fo a yere wolodenw. Dogoke fana tun be koroke denw mara o cogo kelen na. Nka sisan mogo si te mogo si fe, a yerekun ko. Cekoroba ko tugun, ko folo, u faw tile la, ni kuma tun sigira dugutigiburon na, ni ben tun kera min kan, o tun te wuli ; bēe tun b'olatime, cefata muso kan, denmisén fara mogokoroba kan. Bēe kunko tun be jenabo bulonba le ; ko nka sisan, o t'a la. Bēe lajelen mato be a yerekun de la. Kow fanga dogokerera ; fili w cayara, wa nimisaw fana cayara.

Ne be min fo, o hadamadenya geleya jubebenbaliya de, anijuguyafin, minnu t'a fe u ka mogo were si donto ye da la fo u ka nkalon ni na para masirilen caman ke o kama. Alaiye de !

Dirisa Fomba N° 1
Balkukaramogo
Kula, Joyila mara la.